

COMMENTS

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΕΠΙΣΤΡΟΦΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2025

Παρατηρήσεις της RSA επί του Σχεδίου Νόμου για
την αναμόρφωση των διαδικασιών επιστροφών

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	2
Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων του Σχεδίου Νόμου	5
Πεδίο εφαρμογής: άρθρο 3	5
Ορισμοί: άρθρο 4.....	6
Μη επαναπροώθηση: άρθρο 6.....	7
Απόφαση επιστροφής: άρθρο 7.....	8
Οικιοθελής αναχώρηση: άρθρο 8	8
Απομάκρυνση: άρθρο 9	9
Αναβολή απομάκρυνσης: άρθρο 10.....	9
Επιστροφή ασυνόδευτων παιδιών: άρθρο 11	10
Ένδικα βοηθήματα: άρθρο 14.....	10
Κράτηση: άρθρο 16	12
Επανεισδοχή: άρθρο 20.....	13
Ρύθμιση θεμάτων απομάκρυνσης: άρθρο 23.....	13
Προστασία από την επιστροφή: άρθρο 25.....	14
Ανεπιθύμητοι αλλοδαποί: άρθρο 26	14
Παράνομη είσοδος, έξοδος και παραμονή στη χώρα: άρθρο 27	14
Άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους: άρθρο 29	17
Άδειες διαμονής δικαιούχων διεθνούς προστασίας: άρθρο 31	18
Χρήση τεχνητής νοημοσύνης στη διαδικασία ασύλου: άρθρο 32	19
Χρήση τεχνητής νοημοσύνης αντί πρακτικού συνέντευξης: άρθρο 33	20
Μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου: άρθρο 34.....	21
Προσφυγή στη διαδικασία ασύλου: άρθρο 35.....	22
Ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής: άρθρο 36	22
Εναρμόνιση της νομοθεσίας με το Σύνταγμα και το ενωσιακό δίκαιο	24

Εισαγωγή

Στις 17 Ιουλίου 2025, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου έθεσε σε δημόσια διαβούλευση το Σχέδιο Νόμου για την αναμόρφωση των διαδικασιών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών.¹

Το Σχέδιο Νόμου στερείται τεκμηρίωσης και δεν συνοδεύεται από Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, κατά παράβαση των αρχών της καλής νομοθέτησης.²

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νομοσχεδίου, σκοπός της μεταρρύθμισης είναι η ενίσχυση της διαδικασίας αποτελεσματικών επιστροφών. Αφενός, «*διαπιστωμένα κενά στην εφαρμογή του υφιστάμενου πλαισίου*»³ για τις επιστροφές πράγματι υπάρχουν και ανάγονται σε «*σοβαρές πλημμέλειες*» του ελληνικού συστήματος, για τις οποίες η χώρα δέχεται πάγια και σφοδρή κριτική από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «*δεδομένων των σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων στα ατομικά δικαιώματα και τον επίμονο χαρακτήρα τους (διαρκή από το 2016)*».⁴ Μεταξύ αυτών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο καταδικάζουν συστηματικά (α) την απουσία παροχής υπηρεσιών διερμηνείας και παροχής δωρεάν νομικής συνδρομής σε άτομα που υπάγονται σε διαδικασίες επιστροφής και σε διοικητική κράτηση, (β) τα δομικά ζητήματα που πλήττουν τις συνθήκες κράτησης, οι οποίες συνεχίζουν να επιδεινώνονται στα προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.), (γ) την επιβολή διοικητικής κράτησης για μακρά χρονικά διαστήματα, ακόμη και για άτομα για τα οποία δεν υπάρχει καμία προοπτική απομάκρυνσης, όπως οι πρόσφυγες.

Τα επίσημα στοιχεία του κράτους επιβεβαιώνουν τα χρονίζοντα αυτά ζητήματα, καθώς αποδεικνύουν ότι οι απελάσεις και επιστροφές διατάσσονται κατά πλειοψηφία – αυθαίρετως – σε βάρος ανθρώπων που ζητούν και δικαιούνται άσυλο. λαμβάνοντας υπόψη ότι, κατά ρητή και συστηματική παραδοχή της Ελληνικής Αστυνομίας, «*το σύνολο -σχεδόν- των εισερχομένων αλλοδαπών στη χώρα μας κατά τη διαδικασία της υποδοχής και ταυτοποίησης υποβάλλει αίτηση χορήγησης ασύλου*».⁵

Οι περισσότερες από τις 31.629 αποφάσεις απέλασης και επιστροφής που εξέδωσε πέρυσι η Ελληνική Αστυνομία αφορούσαν πολίτες Αφγανιστάν (7.095) και Συρίας (6.011), χώρες στις οποίες απαγορεύονται οι επιστροφές και για τις οποίες χορηγείται κατά συντριπτική πλειοψηφία το καθεστώς του πρόσφυγα από την Υπηρεσία Ασύλου του επισπεύδοντος Υπουργείου. Παράλληλα, σχεδόν τα ¾ του συνολικού αριθμού των 5.865 επιστροφών που πραγματοποιήθηκαν το 2024

¹ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Σχέδιο Νόμου «Αναμόρφωση πλαισίου και διαδικασιών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών – Λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου», 17 Ιουλίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#).

² Άρθρα 58 και 62 Ν 4622/2019, ΦΕΚ Α' 133/07.08.2019.

³ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Σε δημόσια διαβούλευση το νέο νομοσχέδιο του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για την παράνομη μετανάστευση», 17 Ιουλίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Report of the 2024 Revisit of Greece related to the serious deficiencies identified in 2021 in the field of return*, C(2025) 4342, 3 Ιουλίου 2025, Annex, 1-2.

⁵ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/27283-στ', 28 Μαρτίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#), 7017/4/26888-γ', 13 Αυγούστου 2024, διαθέσιμο [εδώ](#).

αφορούσαν αποκλειστικά πολίτες Αλβανίας (2.165) και Γεωργίας (2.165), οι οποίοι δεν εκπροσωπούνται στα στοιχεία των αφίξεων από τον Έβρο, την Ανατολική και την Κεντρική Μεσόγειο.⁶

Περαιτέρω, από τα επίσημα στοιχεία του κράτους προκύπτει επίσης ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται στην Ελλάδα είναι βάσιμες. Τέσσερις στις πέντε αιτήσεις που εξετάστηκαν στην ουσία τους το περασμένο έτος έγιναν δεκτές ήδη σε α' βαθμό από την Υπηρεσία Ασύλου του επισπεύδοντος Υπουργείου.⁷

Με βάση τα ως άνω, στην τελευταία από 3 Ιουλίου 2025 έκθεση αξιολόγησης της Ελλάδας στον τομέα των επιστροφών, οι ενωσιακοί θεσμοί επεσήμαναν ότι «οι εντοπισθείσες (σοβαρές) πλημμέλειες παραμένουν και δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί».⁸

Εντούτοις, η προσέγγιση και οι επί μέρους διατάξεις του Σχεδίου Νόμου όχι μόνο δεν αντιμετωπίζουν, αλλά πρόκειται να επιτείνουν τα ανωτέρω συστημικά προβλήματα της διαδικασίας επιστροφής, οδηγώντας έτι μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων σε παρατεταμένη αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας τους σε ακατάλληλες συνθήκες και αυξάνοντας τη χρήση κατασταλτικών και τιμωρητικών μέτρων που παρεμποδίζουν ανεπίτρεπτα την άσκηση του θεμελιώδους δικαιώματος στο άσυλο,⁹ ουδμία δε επιρροή ασκούν στο εφικτό της επανεισδοχής. Το νομοσχέδιο δεν σέβεται, επομένως, διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος όπως το δικαίωμα στο άσυλο¹⁰ και τις αρχές της αναλογικότητας και της αποτελεσματικότητας, οι οποίες διέπουν υποχρεωτικά τη διαδικασία της νομοθέτησης.¹¹

Αφετέρου, το επισπεύδον Υπουργείο ουδόλως αντιμετωπίζει το πρόβλημα της πολυνομίας και της συνακόλουθης ανασφάλειας δικαίου που διαπνέει την υφιστάμενη μεταναστευτική νομοθεσία στον τομέα των απελάσεων και επιστροφών, εφόσον, παρά την προτεινόμενη κατάργηση των εν ισχύ διατάξεων του Ν 3907/2011¹² και την αντικατάστασή τους από τις διατάξεις του παρόντος νομοσχεδίου, διατηρούνται σε ισχύ τα άρθρα 76 επ. Ν 3386/2005¹³ αλλά και το άρθρο 1 Ν 4825/2021.¹⁴ Ενδεικτικά επισημαίνουμε ότι τα άρθρα 3 και 20 του παρόντος περιέχουν ρυθμίσεις που επαναλαμβάνονται στην ήδη ισχύουσα διάταξη του άρθρου 1 Ν 4825/2021. Το νομοσχέδιο αποτυγχάνει, έτσι, να προβεί σε μία ουσιαστική αναμόρφωση των διαδικασιών. Μάλιστα, το σύνθετο ανωτέρω πλαίσιο λειτουργεί παράλληλα με τους εν ισχύ Κώδικες Μετανάστευσης¹⁵ και Ασύλου.¹⁶

⁶ RSA, Στατιστικά διοικητικής κράτησης 2024: Συστηματική επιβολή απέλασης και κράτησης σε βάρος προσφύγων, 12 Μαΐου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁷ RSA, Στατιστικά διαδικασίας ασύλου 2024: Δεκτές τέσσερις στις πέντε αιτήσεις ασύλου στη χώρα, 5 Μαΐου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Report of the 2024 Revisit of Greece related to the serious deficiencies identified in 2021 in the field of return*, C(2025) 4342, 3 Ιουλίου 2025, Annex, 1.

⁹ ΔΕΕ, C-460/23 *Kinsa*, 3 Ιουνίου 2025, σκ. 62, C-808/18 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 17 Δεκεμβρίου 2020, σκ. 102-103 και 118-119.

¹⁰ Άρθρο 18 ΧΘΔ.

¹¹ Άρθρο 58 παρ. 1 Ν 4622/2019.

¹² Ν 3907/2011, ΦΕΚ Α' 7/26.01.2011.

¹³ Ν 3386/2005, ΦΕΚ Α' 212/23.08.2005.

¹⁴ Ν 4825/2021, ΦΕΚ Α' 157/04.09.2021.

¹⁵ Ν 5038/2023, ΦΕΚ Α' 81/01.04.2023.

¹⁶ Ν 4939/2022, ΦΕΚ Α' 111/10.06.2022.

Οι ανωτέρω νομοθετικές αστοχίες εγείρουν σοβαρά ζητήματα νομιμότητας αλλά και αποτελεσματικότητας του νομοσχεδίου, όπως αναλύονται παρακάτω στις παρατηρήσεις μας επί των επί μέρους άρθρων του Σχεδίου Νόμου.

Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων του Σχεδίου Νόμου

Πεδίο εφαρμογής: άρθρο 3

Η **περ. α' της παρ. 2** χρήζει εξειδίκευσης, λαμβανομένης υπόψη της συστηματικής και επί σειρά ετών καταστρατήγησης των ορίων της Οδηγίας επιστροφών¹⁷ και της ανεπίτρεπτης παρέκκλισης από τις διατάξεις της και εφαρμογής της διαδικασίας απέλασης των **άρθρων 76 επ. Ν 3386/2005** σε βάρος νεοαφιχθέντων που, αφενός, ζητούν άσυλο και επομένως έχουν «άδεια ή δικαίωμα να παραμείνουν στη χώρα», αφετέρου, δεν συλλαμβάνονται «σε σχέση με παράνομη... διέλευση των εξωτερικών συνόρων».¹⁸

Η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) διευκρινίζει ότι οι τα καθεστώτα παρέκκλισης από την Οδηγία επιστροφών ερμηνεύονται συστατικά και ότι ο όρος «σε σχέση με» στο **άρθρο 2 παρ. 2 περ. α' της Οδηγίας επιστροφών** προϋποθέτει «στενή χρονική και τοπική σύνδεση μεταξύ της σύλληψης ή του ελέγχου του υπηκόου τρίτης χώρας και της διελεύσεως των εξωτερικών συνόρων», δηλαδή «κατά τη χρονική στιγμή της παράνομης διελεύσεως των εξωτερικών συνόρων ή κοντά στο συνοριακό σημείο διελεύσεως κατόπιν αυτής».¹⁹ Αντίστοιχες παρατηρήσεις διατυπώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Εγχειρίδιο περί Επιστροφής.²⁰

Κατ' εσφαλμένη ερμηνεία της ανωτέρω διάταξης, επομένως, εκδίδονται δεκάδες χιλιάδες αποφάσεις απέλασης υπό τα **άρθρα 76 επ. Ν 3386/2005** από την Ελληνική Αστυνομία σε βάρος νεοαφιχθέντων που ζητούν διεθνή προστασία και που οδηγούνται στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και τις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ) της χώρας σύμφωνα με το **άρθρο 38 του Κώδικα Ασύλου**. Η ίδια η Ελληνική Αστυνομία επισημαίνει συστηματικά, άλλωστε, ότι «το σύνολο -σχεδόν- των εισερχομένων αλλοδαπών στη χώρα μας κατά τη διαδικασία της υποδοχής και ταυτοποίησης υποβάλλει αίτηση χορήγησης ασύλου».²¹

Παρίσταται επομένως αναγκαία, κατ' ελάχιστο, η τροποποίηση της **περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 3** ως εξής:

¹⁷ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών [2008] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L348/98.

¹⁸ RSA, Συνεχίζεται η συστηματική διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, Ιούνιος 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁹ ΔΕΕ, C-444/17 *Arib*, 19 Μαρτίου 2019, σκ. 46 και 60, C-47/15 *Affum*, 7 Ιουνίου 2016, σκ. 72.

²⁰ Σύσταση (ΕΕ) 2017/2338 της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 2017, για την καθιέρωση κοινού «εγχειριδίου περί επιστροφής» προς χρήση από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά την εκτέλεση σχετικών με την επιστροφή καθηκόντων [2017] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 339/83, σημ. 2.1.

²¹ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/27283-στ', 28 Μαρτίου 2025, 7017/4/26888-γ', 13 Αυγούστου 2024.

«α) Υπόκεινται σε απαγόρευση εισόδου, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (Κώδικας Συνόρων Σένγκεν) (L 77) ή συλλαμβάνονται ή παρακολουθούνται από τις αρμόδιες αρχές σε **στενή χρονική και τοπική** σχέση με παράνομη χειραία, θαλάσσια ή εναέρια διέλευση των εξωτερικών συνόρων κατά την έννοια του σημείου 2 του άρθρου 2 του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν, στους οποίους δεν έχει χορηγηθεί στη συνέχεια άδεια ή δικαίωμα να παραμείνουν στη χώρα.»

Σε περίπτωση που διατηρηθεί ως παράλληλο νομοθετικό πλαίσιο το πλέγμα διατάξεων των **άρθρων 76 επ. Ν 3386/2005**, παρά τις **Εισαγωγικές Παρατηρήσεις** μας, η εφαρμογή των οικείων διατάξεων πρέπει να προκύπτει ρητώς στην παρούσα διάταξη για λόγους σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου. Προτείνεται, για νομοτεχνικούς λόγους, η μεταφορά της διατύπωσης του **άρθρου 20** του Σχεδίου Νόμου ως πρόσθετο εδάφιο στην **περ. α' της παρ. 2** του παρόντος άρθρου. Υπενθυμίζεται ότι αντίστοιχη διάταξη υφίσταται ήδη στο **άρθρο 1 παρ. 2 Ν 4825/2021**.

Τέλος, για τους ίδιους λόγους, όπως έχουμε ήδη επισημάνει,²² είναι απαραίτητη και η τροποποίηση της **παρ. 10 του άρθρου 100 του Κώδικα Ασύλου**, με την απαλοιφή των όρων «ή τον ν. 3386/2005 κατά περίπτωση», εφόσον οι αιτούντες διεθνή προστασία δεν εμπίπτουν ποτέ στο πεδίο του **άρθρου 2 παρ. 2 περ. α' της Οδηγίας επιστροφών** και της **παρ. 2 περ. α' του άρθρου 3** του παρόντος νομοσχεδίου.²³

«10. Σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής, η Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών εκδίδει απόφαση επιστροφής του πολίτη τρίτης χώρας, σύμφωνα με τον ν. 3907/2011 ή τον ν. 3386/2005 κατά περίπτωση, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της απορριπτικής απόφασης. Εφόσον υφίσταται ήδη σε ισχύ άλλη απόφαση επιστροφής ή απέλασης, θεωρείται ότι η προηγούμενη απόφαση επιστροφής ή απέλασης ενσωματώνεται στο κεφάλαιο της απορριπτικής απόφασης που διατάσσει την επιστροφή.»

Ορισμοί: άρθρο 4

Η **περ. ζ'** περί του ορισμού του «κινδύνου διαφυγής» πρέπει να απαριθμεί εξαντλητικά και όχι ενδεικτικά τα κριτήρια βάσει των οποίων τεκμαίρεται ότι ο πολίτης τρίτης χώρας πρόκειται να διαφύγει, ούτως ώστε η δυνατότητα των αρχών να επιβάλλουν στερητικά της ελευθερίας μέτρα «να εντάσσεται στο πλαίσιο ορισμένων προκαθορισμένων ορίων», τα οποία «καθορίζονται σαφώς από δεσμευτική πράξη της οποίας η εφαρμογή να είναι προβλέψιμη».²⁴

²² RSA κ.α., Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Νόμου «Αναμόρφωση διαδικασιών απελάσεων και επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών, ζητήματα αδειών διαμονής και διαδικασιών χορήγησης διεθνούς προστασίας», Ιούνιος 2021, 9-10, διαθέσιμο [εδώ](#).

²³ Εγχειρίδιο περί Επιστροφής, σημ. 2.1.

²⁴ ΔΕΕ, C-528/15 Al Chodor, 15 Φεβρουαρίου 2017, σκ. 42.

Περαιτέρω, κριτήρια όπως η «μη ύπαρξη κατοικίας ή γνωστής διαμονής» δεν επιτρέπεται να θεωρούνται *per se* ενδείξεις κινδύνου διαφυγής, ιδίως στην περίπτωση ανθρώπων που φτάνουν στη χώρα για να αιτηθούν διεθνή προστασία και σε βάρος των οποίων εκδίδονται αυθαιρέτως αποφάσεις απέλασης ή επιστροφής, όπως επισημαίνουμε στα σχόλια επί του **άρθρου 3**. Υπενθυμίζουμε ότι, κατά τη νομολογία του ΔΕΕ, το ενωσιακό δικαιο «αποκλείει την κράτηση αιτούντος διεθνή προστασία για τον λόγο και μόνον ότι αυτός δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του», καθώς τούτο «θίγει, εν πάση περιπτώσει, το ουσιώδες περιεχόμενο των υλικών συνθηκών υποδοχής που πρέπει να του παρέχονται κατά την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας και, κατά συνέπεια, δεν τηρεί τις αρχές ούτε σέβεται τον σκοπό της οδηγίας 2013/33».²⁵

Μη επαναπροώθηση: άρθρο 6

Η τήρηση της υπερνομοθετικής ισχύος αρχής της μη επαναπροώθησης ελέγχεται υποχρεωτικά σε κάθε στάση της διαδικασίας απέλασης ή επιστροφής, συμπεριλαμβανομένου του σταδίου της έκδοσης απόφασης επιστροφής.²⁶

Ρητή διατύπωση της ανωτέρω υποχρέωσης στο νόμο παρίσταται απαραίτητη, δοθέντος ότι οι αρμόδιες διοικητικές αρχές, όπως η Αρχή Προσφυγών του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου ή η Ελληνική Αστυνομία, εξακολουθούν να εκδίδουν συστηματικά αποφάσεις επιστροφής από τις οποίες απουσιάζει οιαδήποτε αξιολόγηση της συνδρομής των όρων της αρχής της μη επαναπροώθησης. Ενδεικτικό της παραβίασης είναι το γεγονός ότι η πλειοψηφία των αποφάσεων απέλασης και επιστροφής που εκδόθηκαν το περασμένο έτος από την Ελληνική Αστυνομία αφορούσαν πολίτες Αφγανιστάν και Συρίας, χώρες προς τις οποίες απαγορεύονται οι επιστροφές για λόγους που συνδέονται με την τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης.²⁷

Για τους λόγους αυτούς, είναι απαραίτητη η τροποποίηση του άρθρου ως ακολούθως:

«Οι αρμόδιες αρχές κατά την εφαρμογή του παρόντος λαμβάνουν δεόντως υπόψη: α) το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, β) την οικογενειακή ζωή, και γ) την κατάσταση της υγείας του συγκεκριμένου πολίτη τρίτης χώρας και τηρούν την αρχή της μη επαναπροώθησης **κατά την έκδοση απόφασης επιστροφής και σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.**»

²⁵ ΔΕΕ, C-924/19 PPU *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, 14 Μαΐου 2020, σκ. 255-256.

²⁶ ΔΕΕ, C-663/21 *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, 6 Ιουλίου 2023, σκ. 49-50, C-484/22 *Bundesrepublik Deutschland*, 15 Φεβρουαρίου 2023, σκ. 25-28.

²⁷ RSA, Στατιστικά διοικητικής κράτησης 2024: Συστηματική επιβολή απέλασης και κράτησης σε βάρος προσφύγων, 12 Μαΐου 2025.

Απόφαση επιστροφής: άρθρο 7

Η εισαγόμενη δυνατότητα έκδοσης απόφασης επιστροφής, χωρίς σαφή προσδιορισμό της συγκεκριμένης χώρας προς την οποία καλείται ο ενδιαφερόμενος να επιστρέψει, παραβιάζει το **άρθρο 3 περ. 4 της Οδηγίας επιστροφών**.

Όπως διευκρινίζει το ΔΕΕ, «από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 3, σημείο 4, της οδηγίας 2008/115 προκύπτει ότι η επιβολή ή η αναφορά υποχρέωσης επιστροφής συνιστά ένα από τα δύο συστατικά στοιχεία της απόφασης επιστροφής, δεδομένου ότι μια τέτοια υποχρέωση επιστροφής δεν μπορεί να νοηθεί, λαμβανομένου υπόψη του σημείου 3 του άρθρου αυτού, χωρίς τον προσδιορισμό του προορισμού, ο οποίος πρέπει να είναι μία από τις χώρες που διαλαμβάνονται στο ως άνω σημείο 3».²⁸ Προκύπτει επομένως ότι η αναγραφή μίας επαρκώς προσδιορισμένης χώρας προορισμού αποτελεί συστατικό τύπο της διοικητικής πράξης που διατάσσει μέτρο απέλασης ή επιστροφής από την ελληνική επικρατεία.

Τούτο δικαιολογείται, άλλωστε, εφόσον το εκδόν όργανο οφείλει να τηρεί την αρχή της μη επαναπροώθησης και κατά το στάδιο της έκδοσης της απόφασης, όπως επισημάνθηκε στις παρατηρήσεις επί του **άρθρου 6** του Σχεδίου Νόμου, εφόσον «η τήρηση της αρχής αυτής αξιολογείται σε συνάρτηση με τη χώρα προς την οποία πρόκειται να διαταχθεί η επιστροφή του ενδιαφερομένου».²⁹ Αντιστοίχως, η αναγραφή της ακριβούς χώρας προορισμού της επιστροφής είναι απαραίτητη για την ενάσκηση του δικαιώματος προσφυγής σύμφωνα με το **άρθρο 14** του παρόντος Σχεδίου Νόμου.

Πρέπει, επομένως, να διαγραφεί η σχετική υποπαράγραφος της **παρ. 1**:

«Εφόσον, κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης επιστροφής από τις αρμόδιες αρχές, δεν μπορεί να προσδιορισθεί με βεβαιότητα η χώρα επιστροφής, τότε η απόφαση μπορεί να ορίζει περισσότερες από μία χώρες, στηριζόμενη στις πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους οι αρχές.»

Οικειοθελής αναχώρηση: άρθρο 8

Δεν τεκμηριώνεται η αιτιολογική βάση ούτε η αναλογικότητα της προτεινόμενης μείωσης του ανώτατου χρονικού ορίου της προθεσμίας οικειοθελούς αναχώρησης, ήδη συντετμημένης από 30 σε 25 ημέρες με το **άρθρο 3 Ν 4825/2021**, σε 14 ημέρες στην **παρ. 1**.

Ο δε περιορισμός της χορήγησης παράτασης της προθεσμίας αναχώρησης μόνο σε «εξαιρετικές περιπτώσεις», όπως και η μείωση της ανώτατης διάρκειας, ήδη συντετμημένης από ένα έτος σε 120 ημέρες με το **άρθρο 3 Ν 4825/2021**, σε 60 ημέρες, αποτελούν μέτρα αντίθετα και δυσανάλογα προς τους σκοπούς της προστασίας βιοτικών σχέσεων και της φοίτησης των παιδιών σε σχολείο, των

²⁸ ΔΕΕ, C-924/19 PPU Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, 14 Μαΐου 2020, σκ. 115.

²⁹ Στο ίδιο, σκ. 119.

οποίων η βίαιη ανατροπή συνεπάγεται δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη³⁰ σύμφωνα με τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων.³¹

Απομάκρυνση: άρθρο 9

Στην **παρ. 6**, πρέπει να επαναφερθούν στο τέλος του εδαφίου α' οι όροι «και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» του **άρθρου 23 παρ. 6 εδαφίου α' Ν 3907/2011**, οι οποίοι απαλείφονται άνευ αιτιολογίας.

«6. Οι διαδικασίες της απομάκρυνσης υπόκεινται σε σύστημα εξωτερικού ελέγχου, που λειτουργεί με μέριμνα του Συνηγόρου του Πολίτη, ο οποίος συνεργάζεται για τον σκοπό αυτόν με διεθνείς οργανισμούς **και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.**»

Αναβολή απομάκρυνσης: άρθρο 10

Οι παρατηρήσεις μας επί της ποινικοποίησης της παράτυπης παραμονής στο ελληνικό έδαφος εκτίθενται αναλυτικά στα σχόλια επί του **άρθρου 27** του παρόντος.

Σε κάθε περίπτωση, η ρύθμιση στην **παρ. 2** του παρόντος άρθρου που αφορά τη διαβίβαση του φακέλου στην αρμόδια εισαγγελική αρχή για την άσκηση ποινικής δίωξης «για τυχόν διαπραχθέντα αδικήματα» από τον πολίτη τρίτης χώρας του οποίου η επιστροφή κρίνεται ανέφικτη, πρόκειται να οδηγήσει σε καταχρηστική – και δυσανάλογα επιβαρυντική για τους εισαγγελικούς λειτουργούς – κίνηση ποινικών διαδικασιών σε βάρος ανθρώπων που παραμένουν στην επικράτεια άνευ υπαιτιότητας και για αντικειμενικούς λόγους που, κατά την κρίση της Ελληνικής Αστυνομίας, θεμελιώνουν το ανέφικτο της απομάκρυνσης. Περαιτέρω παρατηρήσεις παρατίθενται αναλυτικά στα σχόλια επί του **άρθρου 27**. Για τους λόγους αυτούς, το εδάφιο β' της παρ. 2 του παρόντος άρθρου πρέπει να διαγραφεί.

«2. Οι αρμόδιες για την εκτέλεση της απόφασης επιστροφής αστυνομικές αρχές μπορούν, με αιτιολογημένη απόφασή τους, να αναβάλουν την απομάκρυνση, για εύλογο χρόνο, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές περιστάσεις κάθε περίπτωσης και ιδίως α) όταν υφίστανται αποδεδειγμένα σοβαρά προβλήματα υγείας του ενδιαφερομένου που καθιστούν την άμεση απομάκρυνση δυσανάλογη ή επικίνδυνη, β) την έλλειψη δυνατότητας άμεσης απομάκρυνσης, λόγω αντικειμενικής αδυναμίας διαπίστωσης της ταυτότητας, και γ) για τεχνικούς λόγους, όπως είναι η έλλειψη μέσων μεταφοράς. Στην περίπτωση αυτή διαβιβάζεται φάκελος στην αρμόδια εισαγγελική αρχή προκειμένου να κινήσει κατά την κρίση της την ποινική δίωξη για τυχόν διαπραχθέντα αδικήματα από τον προς απομάκρυνση πολίτη τρίτης χώρας.»

³⁰ Άρθρο 52 παρ. 6 ΠΔ 18/1989, ΦΕΚ Α' 8/09.01.1989.

³¹ Αντί πολλών, ΣτΕ ΕΑ 21/2025, ΔΠρΑΘ ΝΔ365/2024, ΝΔ344/2024.

Επιστροφή ασυνόδευτων παιδιών: άρθρο 11

Παρίσταται αόριστη, ασαφής και αντίθετη προς τις αρχές καλής νομοθέτησης³² η αναφορά της **παρ. 1** του παρόντος άρθρου **«στα άρθρα 63 έως 66ΑΔ» του Κώδικα Ασύλου**, δηλαδή σε σύνολο 38 άρθρων. Είναι απαραίτητος ο ακριβής προσδιορισμός στην παρ. 1 των «κατάλληλων φορέων» οι οποίοι συνδράμουν στην αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.

Ένδικα βοηθήματα: άρθρο 14

Η **παρ. 1** δεν μεταφέρει ορθώς το **άρθρο 13 παρ. 1 της Οδηγίας επιστροφών**, εφόσον η ενδικοφανής προσφυγή ενώπιον της Ελληνικής Αστυνομίας δεν πληροί την απαραίτητη προϋπόθεση του «αποτελεσματικού» ένδικου βοηθήματος κατά απόφασης επιστροφής, πόσο μάλλον «*πς κατευθύνσεις της πρότασης του νέου κανονισμού επιστροφών [COM (2025) 101 final]*» ως μνημονεύονται ρητώς στο **άρθρο 2 περ. β'** του Σχεδίου Νόμου, ιδίως, δε, τη ρύθμιση του άρθρου 26 παρ. 1 και του άρθρου 27 παρ. 1 της Πρότασης Κανονισμού περί προσφυγής «ενώπιον αρμόδιας δικαστικής αρχής».³³

Εκφράζουμε πάγιες και σοβαρές ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα της υφιστάμενης δυνατότητας άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον της Ελληνικής Αστυνομίας ως μέσου πραγματικού ελέγχου της νομιμότητας των αποφάσεων επιστροφής, οι οποίες επιβεβαιώνονται από τα επίσημα στατιστικά στοιχεία του κράτους: το ποσοστό των προσφυγών που έγιναν δεκτές από την Αστυνομία ήταν μόλις 3,2% το 2024, 6% το 2023 και 2,6% το 2022.³⁴

Η **παρ. 2** περιορίζεται σε μία γενικόλογη, ασαφή και αντίθετη προς τις αρχές καλής νομοθέτησης³⁵ των αναφορά στην ισχύ του Κώδικα «*Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών (ν. 4939/2022, Α' 111)*» για τις περιπτώσεις των αιτούντων διεθνή προστασία. Εσφαλμένως, δε, αναφέρεται στην «*απόρριψη της προσφυγής του αιτούντος διεθνή προστασία*», εφόσον η παρ. 2 φαίνεται να ρυθμίζει τη διοικητική διαδικασία της προσφυγής κατά πρωτοβάθμιας απόφασης επιστροφής, εν προκειμένω εκδοθισόμενης από την Υπηρεσία Ασύλου κατ' **άρθρο 87 παρ. 8 του Κώδικα Ασύλου**. Η διάταξη πρέπει να αναφέρεται συγκεκριμένα στο **άρθρο 97 του Κώδικα Ασύλου** για την ενδικοφανή προσφυγή ενώπιον της Αρχής Προσφυγών κατά αποφάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου.

³² Άρθρα 58 παρ. 1 περ. ζ' και 59 παρ. 3 εδ. β' Ν 4622/2019.

³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόταση Κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση κοινού συστήματος για την επιστροφή των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν παράνομα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM(2025) 101, 11 Μαρτίου 2025.

³⁴ RSA, *Constant barriers to challenging immigration detention in Greece*, Απρίλιος 2025, 6, διαθέσιμο [εδώ](#).

³⁵ Άρθρα 58 παρ. 1 περ. ζ' και 59 παρ. 3 εδ. β' Ν 4622/2019.

«2. Κατά των αποφάσεων επιστροφής που ενσωματώνονται στις αποφάσεις απόρριψης της προσφυγής του αιτούντος διεθνούς προστασίας ισχύει το **άρθρο 97 του Κώδικας Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών** (ν. 4939/2022, Α' 111).»

Το **εδάφιο β' της παρ. 3** αναφέρεται σε προσωρινή δικαστική προστασία κατά το στάδιο της αίτησης ακύρωσης κατά απόφασης του οργάνου που αποφαινεται επί της προσφυγής της **παρ. 1** του παρόντος άρθρου του Σχεδίου Νόμου. Η δε αναφορά στις διατάξεις των Ν 3900/2010³⁶ και του ΠΔ 18/1989 είναι όχι μόνο αόριστη, αλλά και παρωχημένη, εφόσον οι ακυρωτικές διαφορές που αφορούν τις διαδικασίες απέλασης και επιστροφής ρυθμίζονται στο **άρθρο 15 Ν 3068/2002**,³⁷ όπως ήδη γίνεται δεκτό στην **παρ. 6** του παρόντος άρθρου του Σχεδίου Νόμου. Οι ειδικότερες ρυθμίσεις για την προσωρινή δικαστική προστασία στις εν λόγω διαφορές θεσπίζονται στο **άρθρο 15 παρ. 6 Ν 3068/2002**, με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων του **άρθρου 15 παρ. 7 Ν 3068/2002** για τις διαφορές που σχετίζονται με την απόρριψη αίτησης διεθνούς προστασίας.

Για νομοτεχνικούς λόγους, συνδεδεμένους με την ασφάλεια δικαίου, προτείνεται η απαλοιφή του **εδαφίου β' της παρ. 3** και η αναδιατύπωση της **παρ. 6** ως ακολούθως:

«3. Τα διοικητικά όργανα που είναι αρμόδια να αποφαινούνται επί των προσφυγών της παρ. 1, έχουν την αρμοδιότητα να επανεξετάζουν αυτεπαγγέλτως τόσο τη νομιμότητα όσο και την ουσία των αποφάσεων επιστροφής και να αναστέλλουν προσωρινώς την εφαρμογή τους. Προσωρινή δικαστική προστασία παρέχεται κατά τις διατάξεις του ν. 3900/2010 (Α' 213) και του π.δ. 18/1989 (Α' 8).»

[...]

«6. Αίτηση ακύρωσης κατά των αποφάσεων επιστροφής των **παρ. 1 και 2** ασκείται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 3068/2002 (Α' 274). Προσωρινή δικαστική προστασία παρέχεται κατά τις διατάξεις των **παρ. 6 και 7 του άρθρου 15 του ν. 3068/2002 αντιστοίχως**.»

Τέλος, η **παρ. 5** δεν μεταφέρει επαρκώς τη διάταξη του **άρθρου 13 παρ. 4 της Οδηγίας επιστροφών**, εφόσον δεν προκύπτει σαφώς από το γράμμα της η παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης κατά το στάδιο της ενδικοφανούς προσφυγής της **παρ. 1** του άρθρου του Σχεδίου Νόμου. Είναι, δε, απολύτως επιτακτική η προσήκουσα ρύθμιση και άμεση υλοποίηση της υποχρέωσης αυτής, ενόψει της απουσίας οιασδήποτε δομικού μέτρου για τη θέσπιση συστήματος παροχής δωρεάν νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης και την «ανάγκη άμεσης δράσης από τις ελληνικές αρχές για την αντιμετώπιση των σοβαρών πλημμελειών», όπως επισημαίνονται επανειλημμένως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την τελευταία δεκαετία.³⁸ Ενόψει των ανωτέρω ελλείψεων, η πρόσβαση στο ένδικο βοήθημα της

³⁶ Ν 3900/2010, ΦΕΚ Α' 213/17.12.2010.

³⁷ Ν 3068/2002, ΦΕΚ Α' 274/14.11.2002.

³⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Report of the 2024 Revisit of Greece related to the serious deficiencies identified in 2021 in the field of return*, C(2025) 4342, 3 Ιουλίου 2025, Annex, 6, 8.

ενδικοφανούς προσφυγής παραμένει σχεδόν ανέφικτη: το ποσοστό των αποφάσεων επιστροφής και απέλασης που προσβλήθηκαν με προσφυγή δεν υπερέβη το 0,97% το 2024, το 1,2% το 2023 και το 1,3% το 2022.³⁹

Προτείνεται η αναδιατύπωση της **παρ. 5** με διάταξη ανάλογη της ισχύουσας ρύθμισης του **άρθρου 76 παρ. 3 του Κώδικα Ασύλου** αναφορικά με την παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής σε αιτούντες διεθνή προστασία μέσω του Μητρώου Δικηγόρων της Υπηρεσίας Ασύλου, την οποία έχει ήδη επισημάνει η κυβέρνηση ως σημείο αναφοράς για τη διαμόρφωση του συστήματος δωρεάν νομικής συνδρομής στις διαδικασίες επιστροφής.⁴⁰

Η **παρ. 5** πρέπει να αναδιατυπωθεί ως ακολούθως:

«5. Στους πολίτες τρίτων χωρών παρέχεται, κατόπιν αιτήματος τους, δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση στις διαδικασίες της παρ. 1 του παρόντος άρθρου με τους όρους και τις προϋποθέσεις της υπουργικής απόφασης της παρ. 5 του άρθρου 39. Σε περίπτωση αίτησης ακύρωσης ενώπιον Δικαστηρίου σύμφωνα με την παρ. 6 του παρόντος άρθρου, οι πολίτες τρίτων χωρών είναι δυνατόν να λαμβάνουν δωρεάν νομική βοήθεια, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του ν. 3226/2004 (Α' 24), ο οποίος εφαρμόζεται αναλόγως. Η απαραίτητη νομική βοήθεια και εκπροσώπηση παρέχεται δωρεάν κατόπιν αιτήσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3226/2004 (Α' 24), εφόσον κατά την κρίση του δικαστή η αίτηση ακύρωσης δεν είναι απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 21 της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ, όπως ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4375/2016 (Α' 51).»

Κράτηση: άρθρο 16

Οι κύριες ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου συντείνουν σε μία ανεπίτρεπτη επιδείνωση της ήδη αυθαίρετης πρακτικής της γενικευμένης επιβολής στερητικών της ελευθερίας μέτρων σε βάρος των ανθρώπων που υπόκεινται σε διαδικασίες επιστροφής, χωρίς να κινούνται οι εν λόγω διαδικασίες με τη δέουσα επιμέλεια που απαιτεί το δικαίωμα στην ελευθερία, το οποίο κατοχυρώνεται σε διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος.⁴¹

Η αύξηση στην **παρ. 5** του αρχικού χρονικού ορίου της κράτησης από έξι μήνες στο διπλάσιο χρονικό διάστημα του ενός έτους, σε συνδυασμό μάλιστα με την αύξηση στην παρ. 3 του χρονικού ορίου του αυτεπάγγελτου ελέγχου της κράτησης από τρεις σε έξι μήνες, οδηγεί, επομένως, όχι μόνο σε μία τιμωρητικού χαρακτήρα διεύρυνση της στέρησης ελευθερίας υπό τη μορφή διοικητικής κράτησης, αλλά και σε αποδυνάμωση του – ήδη περιορισμένου – δικαστικού ελέγχου αυτής.

Και τούτο μολονότι οι ελληνικές αρχές ήδη προβαίνουν σε υπερβολική και παρατεταμένη χρήση της διοικητικής κράτησης, σύμφωνα με τη σφοδρή και συστηματική κριτική που τους ασκούν οι ενωσιακοί θεσμοί. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζουν ότι «Οι πολίτες τρίτων χωρών υπόκεινται συστηματικά σε μακροχρόνια κράτηση, πολλοί εξ αυτών

³⁹ RSA, *Constant barriers to challenging immigration detention in Greece*, Απρίλιος 2025, 4.

⁴⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Report of the 2024 Revisit of Greece related to the serious deficiencies identified in 2021 in the field of return*, C(2025) 4342, 3 Ιουλίου 2025, Annex, 8.

⁴¹ Άρθρο 6 ΧΟΔ, άρθρο 5 ΕΣΔΑ, άρθρο 9 ΔΣΑΠΔ.

κρατούνται για το ανώτατο διάστημα των 18 μηνών, ακόμη και όταν υπάρχει περιορισμένη ή δεν υπάρχει προοπτική απομάκρυνσης και επομένως δεν δικαιολογείται η κράτηση. Σε πολλές περιπτώσεις, οι κρατούμενοι είχαν πολύ περιορισμένη επαφή με τις αρχές από την κράτησή τους, κατά τρόπο που υποδεικνύει έλλειψη παρακολούθησης της προετοιμασίας της απομάκρυνσής τους».⁴²

Για τους λόγους αυτούς, οι τροποποιήσεις του υφιστάμενου πλαισίου που εισάγονται με τις **παρ. 3 και 5** είναι δυσανάλογες και πρέπει να διαγραφούν.

Τέλος, η εισαγωγική διάταξη της **παρ. 1**, με την οποία αίρεται η εσφαλμένη μεταφορά του **άρθρου 15 παρ. 1 της Οδηγίας επιστροφών** στο **άρθρο 30 παρ. 1 Ν 3907/2011**, αποτελεί θετική και επιβεβλημένη εξέλιξη για τη συμμόρφωση των ελληνικών αρχών με τις απαιτήσεις του ενωσιακού δικαίου.⁴³

Επανεισδοχή: άρθρο 20

Όπως επισημάναμε στις παρατηρήσεις επί του **άρθρου 3** του παρόντος Σχεδίου Νόμου, σε περίπτωση που διατηρηθεί, ως παράλληλο νομοθετικό πλαίσιο, το πλέγμα διατάξεων των **άρθρων 76 επ. Ν 3386/2005**, η εφαρμογή των οικείων διατάξεων πρέπει να προκύπτει ρητώς στη διάταξη του άρθρου 3 για λόγους σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου. Προτείνεται, για νομοτεχνικούς λόγους, η μεταφορά της διατύπωσης του **άρθρου 20** του Σχεδίου Νόμου ως πρόσθετο εδάφιο στην **περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 3**. Υπενθυμίζεται ότι αντίστοιχη διάταξη υφίσταται ήδη στο **άρθρο 1 παρ. 2 Ν 4825/2021**.

Ρύθμιση θεμάτων απομάκρυνσης: άρθρο 23

Για τους λόγους που εκθέτουμε αναλυτικά στα σχόλια επί του άρθρου 27 του παρόντος Σχεδίου Νόμου, η προτεινόμενη ρύθμιση του **εδαφίου γ' της παρ. 3** πρέπει να διαγραφεί.

«3. Η αρμόδια αρχή αξιολογεί το εφικτό της απομάκρυνσης σε κάθε περίπτωση με βάση τα ειδικότερα στοιχεία, που επικαλείται ο ενδιαφερόμενος, συνεκτιμώντας όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες αναφορικά με την ακολουθητέα πρακτική εκάστης τρίτης χώρας, ως προς τη συνεργασία σε θέματα επανεισδοχής. Προς τον σκοπό αυτό η αρμόδια αρχή μπορεί να ζητά τη συνδρομή της Υπηρεσίας Ασύλου. Αν συντρέχει λόγος αναβολής της απομάκρυνσης, επιβάλλονται οι υποχρεώσεις της παρ. 3 του άρθρου 8 στον πολίτη τρίτης χώρας και ο φάκελός του διαβιβάζεται στην αρμόδια εισαγγελική αρχή προκειμένου να κινήσει ποινική δίωξη για τυχόν διαπραχθέντα αδικήματα από αυτόν.»

⁴² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Report of the 2024 Revisit of Greece related to the serious deficiencies identified in 2021 in the field of return*, C(2025) 4342, 3 Ιουλίου 2025, Annex, 6, *Enhancing collaboration for strengthening Returns*, Ares(2024)990858, 9 Φεβρουαρίου 2024, 4.

⁴³ Προειδοποιητική επιστολή INFR(2014)2231: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «September Infringements package: key decisions», 29 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

Προστασία από την επιστροφή: άρθρο 25

Μη νομίμως απαλείφεται από την **παρ. 3** η περίπτωση των ανθρώπων που αιτούνται ή στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας και οι οποίοι υποχρεωτικά προστατεύονται από την επιστροφή. Είναι απαραίτητη η επαναφορά της διάταξης της **περ. 6' της παρ. 1 του άρθρου 41 Ν 3907/2011**, ως ακολούθως:

«1. Απαγορεύεται η επιστροφή αλλοδαπού εφόσον:

α) Είναι ανήλικος που παρακολουθεί ελληνικό σχολείο οποιασδήποτε βαθμίδας της εκπαίδευσης ή οι γονείς ή τα πρόσωπα που έχουν την επιμέλεια του διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα,

β) είναι γονέας ημεδαπού ανηλίκου και έχει την επιμέλεια ή έχει υποχρέωση διατροφής, την οποία εκπληρώνει,

γ) έχει υπερβεί το ογδοηκοστό (80ό) έτος της ηλικίας του,

δ) **Του έχει χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας ή έχει ζητήσει την παροχή τέτοιου καθεστώτος και το αίτημά του δεν έχει κριθεί οριστικά, υπό την επιφύλαξη των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951**

ε) είναι ανήλικος, στον οποίο έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα με απόφαση του Δικαστηρίου Ανηλίκων, καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος τους,

στ) διαπιστώνεται η ιδιότητά του ως ομογενούς,

ζ) είναι θύμα ή ουσιώδης μάρτυρας εγκληματικών πράξεων, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 82Α του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019, Α' 95) και στα άρθρα 1 και 2 του ν. 927/1979 (Α' 139) και προσέρχεται προς υποβολή καταγγελίας ή αναφορά του περιστατικού στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, μέχρι την έκδοση της πράξης του αρμόδιου εισαγγελέα των περ. α) και γ) της παρ. 1 του άρθρου 48 της υπ' αρ. 95391/2024/20.3.2024 κοινής απόφασης των Υπουργών Εξωτερικών και Μετανάστευσης και Ασύλου «Καθορισμός των ειδικών δικαιολογητικών, ανά κατηγορία εθνικής θεώρησης εισόδου, και των απαιτούμενων δικαιολογητικών για την χορήγηση και την ανανέωση των αδειών διαμονής, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 5038/2023 (Α' 81)» (Β' 1807), όπως εκάστοτε ισχύει.

η) είναι θύμα ενδοοικογενειακής βίας κατά τις διατάξεις του ν. 3500/2006 (Α' 232) και προσέρχεται προς υποβολή καταγγελίας ή αναφορά του περιστατικού στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές.

Στην απαγόρευση της επιστροφής περιλαμβάνονται και οι έγκυες γυναίκες κατά τη διάρκεια της κύησης και για έξι (6) μήνες μετά τον τοκετό.»

Ανεπιθύμητοι αλλοδαποί: άρθρο 26

Για τους λόγους που εκθέτουμε αναλυτικά στα σχόλια επί του **άρθρου 27** του παρόντος Σχεδίου Νόμου, η προτεινόμενη ρύθμιση του **άρθρου 26** παρεμποδίζει ανεπίτρεπτα το θεμελιώδες δικαίωμα στο άσυλο και την αρχή της αναλογικότητας και πρέπει επίσης να διαγραφεί.

Παράνομη είσοδος, έξοδος και παραμονή στη χώρα: άρθρο 27

Κατά πάγια και ρητή πρόβλεψη του νομοθέτη του **άρθρου 2 περ. γ' Ν 3386/2005** και του **άρθρου 3 παρ. 1 περ. ε' του Κώδικα Μετανάστευσης**, οι αιτούντες και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας εξαιρούνται από τις ποινικές κυρώσεις της μεταναστευτικής νομοθεσίας, όπως η παρούσα.⁴⁴

⁴⁴ Αντί πολλών, ΑΠ 530/2023, 130/2022, 470/2011, ΕφΒορΑιγ 30/2025, 47/2024, 36/2024, 51/2023, 29/2023.

Αφενός, κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η «υποβολή» αίτησης διεθνούς προστασίας και συνακόλουθη κτήση του καθεστώτος του αιτούντος διεθνή προστασία κατά την έννοια του **άρθρου 1 περ. γ' του Κώδικα Ασύλου** «δεν μπορεί να υπόκειται σε οποιαδήποτε διοικητική διατύπωση. Το ως άνω δικαίωμα πρέπει να του αναγνωρίζεται ακόμη και αν διαμένει παρανόμως στο έδαφος αυτό και ανεξαρτήτως των πιθανοτήτων ευδοκίμησης της αίτησής του»,⁴⁵ ενώ «μπορούν να θίξουν την αποτελεσματικότητα του δικαιώματος ασύλου, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 του Χάρτη, μέτρα τα οποία, χωρίς να υφίσταται εύλογος δικαιολογητικός λόγος, έχουν ως αποτέλεσμα να αποθαρρύνουν υπήκοο τρίτης χώρας να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας στις αρμόδιες αρχές».⁴⁶

Αφετέρου, η Ελληνική Αστυνομία επισημαίνει συστηματικά ότι «το σύνολο -σχεδόν- των εισερχομένων αλλοδαπών στη χώρα μας κατά τη διαδικασία της υποδοχής και ταυτοποίησης υποβάλλει αίτηση χορήγησης ασύλου» και επομένως δεν υπάγεται στις ποινικές κυρώσεις της μεταναστευτικής νομοθεσίας.⁴⁷

Ενόψει των ανωτέρω, η προτεινόμενη ρύθμιση παρεμποδίζει ανεπίτρεπτα το θεμελιώδες δικαίωμα στο άσυλο, ως κατοχυρώνεται στο **άρθρο 18 ΧΘΔ**, εφόσον η κίνηση της ποινικής διαδικασίας σε βάρος νεοαφιχθέντων πολιτών τρίτων χωρών προτού υπαχθούν σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης κατ' **άρθρο 38 του Κώδικα Ασύλου** και καταγραφεί η αίτηση ασύλου τους κατ' **άρθρο 69 του Κώδικα Ασύλου**, σε συνδυασμό με την αύξηση της ποινής που επισύρει το αδίκημα της παράνομης εισόδου σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον 5.000 ευρώ, αποκλειόμενης εξ αυτού της αναστολής της έκτισης της ποινής φυλάκισης σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη της **παρ. 4** του παρόντος και με το **άρθρο 99 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα**,⁴⁸ όπως ισχύει, συνεπάγεται όχι μόνο αναίτια καθυστέρηση της πρόσβασής τους στη διαδικασία ασύλου, αλλά και αποθάρρυνσή τους από την άμεση εμφάνιση ενώπιον των Αρμόδιων Αρχών Παραλαβής αιτήσεων διεθνούς προστασίας, εκ του κινδύνου επιβολής ποινικών κυρώσεων.⁴⁹

Σημειώνουμε, περαιτέρω, ότι η αίτηση διεθνούς προστασίας «υποβάλλεται» μεν χωρίς καμία διοικητική διατύπωση,⁵⁰ ωστόσο μόνο μετά την καταγραφή της από τις Αρμόδιες Αρχές Παραλαβής βεβαιώνεται εγγράφως η υποβολή της αίτησης και άρα δύναται ο ενδιαφερόμενος να αποδείξει το καθεστώς του. Καθίσταται, επομένως, αδύνατο ο νεοαφιχθείς πολίτης τρίτης χώρας να αποδείξει το καθεστώς του ως αιτούντος διεθνή προστασία ενώπιον των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών και τη συνακόλουθη απαλλαγή του από τις ποινικές κυρώσεις του παρόντος άρθρου προτού διενεργηθεί, τουλάχιστον, η καταγραφή της αίτησης διεθνούς προστασίας. Τούτο ακριβώς, ωστόσο, συνεπάγεται η προτεινόμενη τροποποίηση του **άρθρου 83 Ν 3386/2005**, η οποία αποβαίνει σε βάρος των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, καταστρατηγώντας τα βασικά

⁴⁵ ΔΕΕ, C-823/21 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 22 Ιουνίου 2023 σκ. 43, C-72/22 PPU *Valstybės sienos apsaugos tarnyba*, 30 Ιουνίου 2022, σκ. 57.

⁴⁶ ΔΕΕ, C-460/23 *Kinsa*, 3 Ιουνίου 2025, σκ. 62, C-808/18 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 17 Δεκεμβρίου 2020, σκ. 102-103 και 118-119.

⁴⁷ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/27283-στ', 28 Μαρτίου 2025, 7017/4/26888-γ', 13 Αυγούστου 2024.

⁴⁸ Ν 4619/2019, ΦΕΚ Α' 95/11.06.2019, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

⁴⁹ ΔΕΕ, C-460/23 *Kinsa*, 3 Ιουνίου 2025, σκ. 65, πρβλ. C-821/19 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 16 Νοεμβρίου 2021, σκ. 132.

⁵⁰ ΔΕΕ, C-823/21 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 22 Ιουνίου 2023 σκ. 43, C-72/22 PPU *Valstybės sienos apsaugos tarnyba*, 30 Ιουνίου 2022, σκ. 57.

δικαιώματά τους, ενώ εδράζεται αποκλειστικά στην παράτυπη είσοδο στη χώρα, αγνοώντας τις βασικές αρχές του προσφυγικού δικαίου.

Περαιτέρω, η επιχειρούμενη στην **παρ. 1** ποινικοποίηση της παραμονής στο ελληνικό έδαφος χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, με τις ίδιες ως άνω εκτεθείσες ποινές και χωρίς να επιτρέπεται αναστολή της έκτισης της ποινής, υπονομεύει την επίτευξη των σκοπών της Οδηγίας επιστροφών και του παρόντος Σχεδίου Νόμου, καθώς και την αρχή της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας,⁵¹ εφόσον συνεπάγεται καθυστέρηση, για το διάστημα της εκτιέας ποινής φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών, της κίνησης της διαδικασίας επιστροφής από τις αρμόδιες αρχές.⁵² Αντιβαίνει, επομένως, στο ενωσιακό δίκαιο και ιδίως στα **άρθρα 15 και 16 της Οδηγίας επιστροφών**.⁵³

Παραβιάζει, επίσης, την αρχή της αναλογικότητας, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ατελέσφορη διεξαγωγή διαδικασιών επιστροφής και η συνακόλουθη παραμονή των ενδιαφερομένων στην ελληνική επικράτεια ενδέχεται να οφείλεται σε αντικειμενικούς παράγοντες που δεν αποδίδονται σε υπαιτιότητά τους, όπως προβλέπονται στα **άρθρα 10 παρ. 2 και 23 παρ. 3** του παρόντος νομοσχεδίου και πράγματι διαπιστώνονται στην πράξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵⁴ Ενδεικτικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει προς το επισπεύδον Υπουργείο ότι «Πρέπει να βρεθεί επίσης μία λύση για τα άτομα που παραμένουν στην Ελλάδα, τα οποία βρίσκονται σε διαδικασία επιστροφής, ωστόσο οι χώρες καταγωγής τους δεν συνεργάζονται. Δεδομένου ότι τα άτομα αυτά δεν φέρουν υπαιτιότητα, πρέπει να τους χορηγείται νομικό καθεστώς για να επιτρέπεται η νόμιμη παραμονή τους στην Ελλάδα».⁵⁵

Στους ως άνω αντικειμενικούς παράγοντες εντάσσεται και η άσκηση του δικαιώματος σε δικαστική προστασία μέσω της αίτησης ακύρωσης κατά τελεσίδικης απόφασης που απορρίπτει την αίτηση διεθνούς προστασίας, όπως ρητώς ορίζεται στα **άρθρα 114 επ. του Κώδικα Ασύλου** και στο **άρθρο 15 Ν 3068/2002**. Από τα επίσημα στατιστικά στοιχεία του επισπεύδοντος Υπουργείου προκύπτει, μάλιστα, ότι περί το ¼ των αιτήσεων ακύρωσης κατά αποφάσεων ασύλου που εξετάζονται στην ουσία τους γίνονται δεκτές από τα διοικητικά πρωτοδικεία, ενώ στο πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους το ποσοστό αποδοχής ανέρχεται στο 40%.⁵⁶

Η εκδίκαση, ωστόσο, των εν λόγω ένδικων βοηθημάτων στα αρμόδια διοικητικά πρωτοδικεία, ιδίως στην Αθήνα, πλήττεται από χρόνιες και υπέρμετρες καθυστερήσεις που υπερβαίνουν κατά πολύ τις ανώτατες προθεσμίες που τάσσουν οι προεκτεθείσες διατάξεις νόμου. Οι χρόνοι εκδίκασης των αιτήσεων ακύρωσης στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών υπερβαίνουν τα τέσσερα έτη κατά μέσο όρο, ακόμη δε και στην περίπτωση αίτησης προσωρινής δικαστικής προστασίας σύμφωνα με το **άρθρο 15 παρ. 7 Ν 3068/2002**, οι χρόνοι διεκπεραίωσης των αιτήσεων αναστολής μπορεί να υπερβούν μέχρι και το εξάμηνο, ενώ αποκλείεται κατ' αρχήν η έκδοση προσωρινής διαταγής από

⁵¹ Άρθρο 58 Ν 4622/2019.

⁵² ΔΕΕ, C-61/11 PPU *El Dridi*, 28 Απριλίου 2011, σκ. 59.

⁵³ Στο ίδιο, σκ. 62.

⁵⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Report of the 2024 Revisit of Greece related to the serious deficiencies identified in 2021 in the field of return*, C(2025) 4342, 3 Ιουλίου 2025, Annex, 6, *Enhancing collaboration for strengthening Returns*, Ares(2024)990858, 9 Φεβρουαρίου 2024, 4.

⁵⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *2nd Meeting of the HOME-Greece Steering Committee on the Pact – Operational Conclusions*, Ares(2024)7686884, 26 Σεπτεμβρίου 2024, 5.

⁵⁶ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ενημερωτικά Σημειώματα – Διεθνής Προστασίας*, διαθέσιμο [εδώ](#).

το Δικαστήριο. Και στην περίπτωση αυτή, συνεπώς, το **άρθρο 27** του Σχεδίου Νόμου συνεπάγεται άδικη και δυσανάλογη επιβολή ποινικών κυρώσεων σε βάρος ανθρώπων που ασκούν τα προβλεπόμενα στο νόμο ένδικα βοηθήματα για την παροχή δικαστικής προστασίας και τη ρύθμιση της κατάστασής τους.

Τέλος, μη νόμιμη και αντίθετη με το **άρθρο 15 παρ. 1 της Οδηγίας επιστροφών** είναι η διάταξη του **εδαφίου β' της παρ. 6**, με την οποία προβλέπεται η συνέχιση της στέρησης ελευθερίας, είτε σε σωφρονιστικό κατάστημα είτε σε προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης, των ανθρώπων που πρόκειται να αποχωρήσουν εκουσίως από τη χώρα σύμφωνα με δικαστική απόφαση και στο πρόσωπο των οποίων δεν συντρέχει λόγος κράτησης.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, πρέπει να διαγραφεί το **άρθρο 27** του παρόντος Σχεδίου Νόμου, καθώς και οι σχετικές προς αυτό διατάξεις των **άρθρων 10 παρ. 2 και 23 παρ. 3** του παρόντος. Για τους ίδιους λόγους, πρέπει να διαγραφεί το **άρθρο 26** του παρόντος.

Άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους: άρθρο 29

Η κατάργηση της χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους σε ανθρώπους που διαμένουν στη χώρα για επτά συναπτά έτη στερεί την πρόσβαση σε έγγραφα διαμονής και θέτει στο περιθώριο της κοινωνίας πρόσωπα τα οποία προστατεύονται από διατάξεις διεθνούς και ενωσιακού δικαίου και των οποίων η επιστροφή απαγορεύεται λόγω της συνδρομής των όρων της αρχής της μη επαναπροώθησης, είτε είναι ανέφικτη για άλλους, αντικειμενικούς λόγους, όπως οι προβλεπόμενοι στο **άρθρο 10** του παρόντος νομοσχεδίου. Η κατάργηση της εν λόγω άδειας διαμονής όχι μόνο αντίκειται στις απαιτήσεις του ενωσιακού δικαίου, όπως επισημαίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,⁵⁷ αλλά και στην ανάγκη «τακτοποίησης» μιας αντικειμενικής κατάστασης προσώπων τα οποία έχουν δημιουργήσει ισχυρούς βιοτικούς δεσμούς στη χώρα μας, την οποία αναγνωρίζει ο νομοθέτης.⁵⁸

Επαναλαμβάνουμε, περαιτέρω, ότι η χορήγηση άδειας διαμονής σε θύματα και ουσιώδεις μάρτυρες εγκληματικών πράξεων, σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας, σε θύματα εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, σε πάσχοντες από σοβαρά προβλήματα υγείας, σε θύματα εργατικών ατυχημάτων, σε όσους παρακολουθούν εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής εξάρτησης, σε μέλη της οικογένειας Έλληνα πολίτη που πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης αυτοτελούς άδειας διαμονής, προβλέπεται στην **παρ. 1 του άρθρου 134 του Κώδικα Μετανάστευσης** κατά περίπτωση (*ad hoc*) και τελεί υπό την διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου, παρότι η χορήγηση άδειας διαμονής στις περιπτώσεις αυτές συνιστά δεσμευτική υποχρέωση, προβλεπόμενη από άλλες διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας αλλά και διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος, όπως το **άρθρο 59 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης** για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας.⁵⁹

⁵⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *2nd Meeting of the HOME-Greece Steering Committee on the Pact – Operational Conclusions*, Ares(2024)7686884, 26 Σεπτεμβρίου 2024, 5.

⁵⁸ Πρβλ. άρθρο 193 Ν 5078/2023, ΦΕΚ Α' 211/20.12.2023.

⁵⁹ Ν 4531/2018, ΦΕΚ Α' 62/05.04.2018.

Άδειες διαμονής δικαιούχων διεθνούς προστασίας: άρθρο 31

Η θέσπιση ρητής υποχρέωσης βεβαίωσης κατάθεσης αίτησης για την ανανέωση άδειας διαμονής δικαιούχου διεθνούς προστασίας παρίσταται επιβεβλημένη για την άρση των πάγιων προσκομμάτων που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες, ενόψει των πολύμηνων καθυστερήσεων στη διαδικασία επεξεργασίας των αιτήσεων ανανέωσης των αδειών διαμονής από το Αυτοτελές Κλιμάκιο Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας της Υπηρεσίας της Υπηρεσίας Ασύλου.

Ωστόσο, για την πραγματική και απρόσκοπτη ενάσκηση των δικαιωμάτων που συνδέονται με την εν ισχύ άδεια διαμονής, η ανωτέρω βεβαίωση πρέπει, αφενός, να χορηγείται αυτόματα άμα τη υποβολή της αίτησης ανανέωσης και όχι κατόπιν αίτησης του ενδιαφερομένου στο κατά τόπον αρμόδιο γραφείο της Υπηρεσίας Ασύλου μετά την πρωτοκόλληση της αίτησης ανανέωσης από το Αυτοτελές Κλιμάκιο Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας, η οποία μπορεί μάλιστα να απέχει έως και δύο ή τρεις μήνες από την ημερομηνία της υποβολής.⁶⁰ Πρέπει, αφετέρου, η βεβαίωση να πληροί ελάχιστες τυπικές προϋποθέσεις όπως αυτές που αναφέρονται στο **άρθρο 10 παρ. 8 περ. β' του Κώδικα Μετανάστευσης**, ούτως ώστε «είναι δυνατή η διαπίστωση, σε πραγματικό χρόνο (Online), της γνησιότητας και της ακρίβειας του περιεχομένου της». Οι ως άνω ρυθμίσεις παρίστανται αναγκαίες «ώστε να είναι συνεχής η περίοδος της επιτρεπόμενης διαμονής, χωρίς διακοπή μεταξύ της ημερομηνίας λήξης ισχύος της άδειας και της ημερομηνίας ανανέωσης», όπως απαιτεί το **άρθρο 24 παρ. 4 του Κανονισμού αναγνώρισης**.⁶¹

Υπενθυμίζουμε, περαιτέρω, ότι η υφιστάμενη ρύθμιση της επιβολής προστίμου ύψους 150 ευρώ σε περίπτωση εκπρόθεσμης αίτησης ανανέωσης άδειας διαμονής δικαιούχου διεθνούς προστασίας πρέπει να καταργηθεί, καθώς εισάγει πρόσθετη προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας διαμονής πέραν των όρων που θέτει το **άρθρο 24 της Οδηγίας αναγνώρισης**⁶² και ήδη **άρθρο 24 του Κανονισμού αναγνώρισης**. Σε κάθε περίπτωση, κατά ρητή πρόβλεψη του ενωσιακού νομοθέτη, η επιβολή τελών για την έκδοση της άδειας διαμονής «δεν υπερβαίνει το τέλος που καταβάλλουν οι υπήκοοι του σχετικού κράτους μέλους για την έκδοση δελτίου ταυτότητας».⁶³

Για τους λόγους αυτούς, προτείνεται η αναδιατύπωση της **παρ. 1 του άρθρου 23 του Κώδικα Ασύλου** ως ακολούθως:

⁶⁰ RSA & Ίδρυμα PRO ASYL, *Πρόσβαση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε δικαιολογητικά έγγραφα και κοινωνικά δικαιώματα*, Μάρτιος 2025, 9-10, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁶¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1347 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁶² Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση) [2011] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L337/9.

⁶³ Άρθρο 24 παρ. 3 Κανονισμού αναγνώρισης.

«1. Σε πολίτη τρίτης χώρας ή ανιθαγενή, ο οποίος αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας, χορηγείται από την αρμόδια Αρχή Παραλαβής, με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου 20, άδεια διαμονής τριετούς διάρκειας. Η άδεια ανανεώνεται με απόφαση του προϊστάμενου του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οποία υποβάλλεται στην αρμόδια Αρχή Παραλαβής το αργότερο τριάντα (30) ημερολογιακές ημέρες πριν από τη λήξη της. Σε πολίτη τρίτης χώρας ή ανιθαγενή, ο οποίος αναγνωρίζεται ως δικαιούχος επικουρικής προστασίας, χορηγείται από την αρμόδια Αρχή Παραλαβής, με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου 20, άδεια διαμονής ενός (1) έτους. Η άδεια ανανεώνεται για δύο (2) ακόμα έτη, κατόπιν επανεξέτασης, με απόφαση του προϊστάμενου του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οποία υποβάλλεται στην αρμόδια Αρχή Παραλαβής το αργότερο τριάντα (30) ημερολογιακές ημέρες πριν τη λήξη της. Η ανανέωση των ανωτέρω αδειών διαμονής ανατρέχει στον χρόνο λήξης της αρχικής άδειας. **Μετά την υποβολή της αίτησης, ο αιτών λαμβάνει στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλώσει στην αίτησή του: α) αποδεικτικό υποβολής της αίτησης, που περιλαμβάνει το σύνολο των στοιχείων και των εγγράφων που έχουν καταχωρισθεί στην αίτηση χορήγησης και β) βεβαίωση υποβολής αίτησης, η οποία ισχύει μέχρι την έκδοση της απόφασης χορήγησης της άδειας διαμονής ή της απόφασης απόρριψης του αιτήματος. Η βεβαίωση υποβολής ηλεκτρονικής αίτησης για τη χορήγηση άδειας διαμονής λαμβάνει μοναδική σειριακή αρίθμηση και φέρει ακριβή στοιχεία και πληροφορίες, σύμφωνα με τις οποίες είναι δυνατή η διαπίστωση, σε πραγματικό χρόνο (OnLine), της γνησιότητας και της ακρίβειας του περιεχομένου της. Επίσης, πιστοποιεί ότι ο κάτοχός της διαμένει νόμιμα στη χώρα και απολαύει προσωρινά των δικαιωμάτων, τα οποία απορρέουν από την άδεια διαμονής, της οποίας αιτείται την έκδοση. Η βεβαίωση κατάθεσης αίτησης παύει να ισχύει αυτοδικαίως όταν εκδοθεί η απόφαση χορήγησης της άδειας διαμονής ή η απόφαση απόρριψης του αιτήματος.** Οι αρμόδιες υπηρεσίες για την παραλαβή των αιτήσεων των δικαιούχων διεθνούς προστασίας για ανανέωση αδειών διαμονής χορηγούν βεβαίωση κατάθεσης αίτησης. Ο κάτοχος βεβαίωσης κατάθεσης αίτησης ανανέωσης άδειας διαμονής διαμένει νομίμως στη χώρα για όσο χρόνο αυτή ισχύει και απολαμβάνει των δικαιωμάτων που παρείχε η προηγούμενη άδεια διαμονής της οποίας την ανανέωση αιτείται. Με την έκδοση απορριπτικής απόφασης επί της αίτησης ανανέωσης, η βεβαίωση παύει αυτοδικαίως να ισχύει. Η εκπρόθεσμη χωρίς αιτιολογία υποβολή της αίτησης ανανέωσης δεν μπορεί από μόνη της να οδηγήσει σε απόρριψή της. Στην περίπτωση αυτή επιβάλλεται πρόστιμο ύψους εκατό (100) ευρώ. Το αρμόδιο όργανο για την επιβολή και η διαδικασία βεβαίωσης του προστίμου καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Μετανάστευσης και Ασύλου και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.»

Χρήση τεχνητής νοημοσύνης στη διαδικασία ασύλου: άρθρο 32

Επ' ουδενί επιτρέπεται από το ενωσιακό δίκαιο και δη την **Οδηγία διαδικασιών ασύλου**⁶⁴ και τον επερχόμενο **Κανονισμό διαδικασιών ασύλου**⁶⁵ η χρήση λογισμικών αυτοματοποιημένης μετάφρασης μέσω πληροφοριακών συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης καθ' υποκατάσταση των υπηρεσιών διερμηνείας για την επικοινωνία των Αρμόδιων Αρχών Παραλαβής και Εξέτασης με τους αιτούντες διεθνή προστασία. Η μετάφραση δεν ταυτίζεται σε καμία περίπτωση με τη διερμηνεία, καθώς δεν περιορίζεται στην απλή μεταφορά των λέξεων ή έστω φράσεων αλλά στην απόδοση νοημάτων. Οι υπηρεσίες διερμηνείας στις διαδικασίες ασύλου απαιτούν μακροχρόνια εκπαίδευση και εξειδίκευση και αποτελούν κρίσιμο παράγοντα που επηρεάζει την ποιότητα των επίσημων διαδικασιών εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

⁶⁴ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) [2013] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L180/60.

⁶⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

Αντιθέτως, αποτελεί υποχρέωση των Αρμόδιων Αρχών Παραλαβής και Εξέτασης αιτήσεων διεθνούς προστασίας η διασφάλιση «επαρκούς και ικανού προσωπικού, για την άσκηση των καθηκόντων τους»,⁶⁶ με την οποία συστηματικά δεν συμμορφώνεται το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου όσον αφορά την παροχή επαρκών και κατάλληλων υπηρεσιών διερμηνείας στη διαδικασία ασύλου, λαμβάνοντας υπόψη ότι έχει διακοπεί για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους η παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στην Υπηρεσία Ασύλου και την Αρχή Προσφυγών μέσω της οργάνωσης ΜΕΤΑδραση.⁶⁷ Η δε παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στις δομές της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, μετά από πολύμηνη διακοπή την περίοδο 2023-2024, έχει διακοπεί εκ νέου.⁶⁸

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ζητήσει από τις ελληνικές αρχές την επίλυση των υφισταμένων κενών και τη βελτίωση των υπηρεσιών διερμηνείας.⁶⁹

Να σημειωθεί ότι η Ειδική Επιτροπή Συμμόρφωσης με τα Θεμελιώδη Δικαιώματα που λειτουργεί υπό το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου⁷⁰ έχει επισημάνει ότι «η απουσία υπηρεσιών διερμηνείας αποτελεί έμμεση παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και ότι η απουσία αυτής της υπηρεσίας αποτελεί μεγάλο πρόβλημα και για τις διαδικασίες ασύλου και για την καθημερινότητα των ωφελούμενων εντός των δομών».⁷¹

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις στο **άρθρο 74 του Κώδικα Ασύλου** πρέπει, επομένως, να διαγραφούν, καθ' ό μέρος προβλέπουν τη δυνατότητα χρήσης «λογισμικών αυτοματοποιημένης μετάφρασης και υποτιτλισμού ηχητικών δεδομένων μέσω πληροφοριακών συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης», κατά τρόπο που εισάγει ανεπίτρεπτη υποκατάσταση των πιστοποιημένων υπηρεσιών διερμηνείας που παρέχονται από φυσικά πρόσωπα (διερμηνείς) στη διαδικασία ασύλου.

Χρήση τεχνητής νοημοσύνης αντί πρακτικού συνέντευξης: άρθρο 33

Επ' ουδενί επιτρέπεται από το ενωσιακό δίκαιο και δη το **άρθρο 17 της Οδηγίας διαδικασιών ασύλου** και το **άρθρο 14 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου** η παράλειψη της υποχρέωσης σύνταξης έκθεσης και τήρησης πρακτικού της προσωπικής συνέντευξης από την Αποφαινόμενη Αρχή. Επομένως, οι **περ. β' και γ'** του παρόντος άρθρου αντιβαίνουν σε διατάξεις ενωσιακού δικαίου και πρέπει να διαγραφούν.

Περαιτέρω, παρίσταται απαραίτητη για την εναρμόνιση του νόμου με το ενωσιακό δίκαιο η ρητή διευκρίνιση στο **άρθρο 82 του Κώδικα Ασύλου** της δυνατότητας της Αποφαινόμενης Αρχής να

⁶⁶ Άρθρο 4 παρ. 1 Οδηγίας διαδικασιών ασύλου, άρθρο 4 παρ. 7 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁶⁷ RSA, *Asylum system in decline*, Απρίλιος 2025, σκ. 16, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁶⁸ Εφημερίδα των Συντακτών, «Εναντί χωρίς διερμηνεία οι προσφυγικές δομές», 15 Ιουλίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁶⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *2nd Meeting of the HOME-Greece Steering Committee on the Pact – Operational Conclusions*, Ares(2024)7686884, 26 Σεπτεμβρίου 2024, 3.

⁷⁰ Άρθρο 50 Ν 4960/2022, ΦΕΚ Α' 145/22.07.2022.

⁷¹ Ειδική Επιτροπή Συμμόρφωσης με τα Θεμελιώδη Δικαιώματα, *Πρακτικό 8ης Συνεδρίασης*, 12 Ιανουαρίου 2024.

καταφεύγει σε εξ αποστάσεως συνεντεύξεις μόνο «Κατά παρέκκλιση» και «όταν αυτό δικαιολογείται δεόντως από τις περιστάσεις», όπως «για παράδειγμα όταν αδυναμίες αποκλείουν τη δυνατότητα μετακίνησης αιτούντος άσυλο ή καθιστούν δύσκολη για λόγους υγείας ή οικογενειακούς λόγους τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με αιτούντες που τελούν υπό κράτηση, που βρίσκονται σε υπερπόντια εδάφη ή σε περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται η εξ αποστάσεως συμμετοχή διερμηνέα με εξειδικευμένες δεξιότητες διερμηνείας», εφόσον «θα πρέπει να προτιμώνται οι διά ζώσης συνεντεύξεις, ενώ η διεξαγωγή εξ αποστάσεως συνεντεύξεων μέσω βιντεοδιάσκεψης θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί εξαίρεση».⁷²

Με βάση τα παραπάνω, το ενωσιακό δίκαιο απαγορεύει τη συστηματική χρήση των εξ αποστάσεως συνεντεύξεων για λόγους διοικητικής ευχέρειας, όπως ακολουθείται επί του παρόντος από τις ελληνικές αρχές, εφόσον, κατά παραδοχή του Διοικητή της Υπηρεσίας Ασύλου, οι «εξ αποστάσεως συνεντεύξεις συνιστούν πλέον τον κανόνα της Υπηρεσίας και όχι την εξαίρεση».⁷³

Για τους λόγους αυτούς, η **παρ. 13** πρέπει να διαμορφωθεί ως ακολούθως:

«13. Η συνέντευξη ηχογραφείται, ενώ για κάθε συνέντευξη συντάσσεται έκθεση, στην οποία περιλαμβάνονται οι βασικοί ισχυρισμοί του αιτούντος διεθνή προστασία και όλα τα ουσιώδη στοιχεία της. Εάν δεν είναι δυνατή η απομαγνητοφώνηση της συνέντευξης, τηρείται πλήρης πρακτικό. Σε περίπτωση χρήσης πληροφθοριακών συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης ηχογράφησης και αυτόματης έγγραφης αποτύπωσης της συνέντευξης, δεν απαιτείται η σύνταξη έκθεσης και τήρησης πρακτικού. Ο αιτών καλείται στο τέλος της συνέντευξης να επιβεβαιώσει ότι δεν επιθυμεί να προσθέσει οτιδήποτε άλλο, ενώ δεν υπογράφει την έκθεση ή το πρακτικό. Η ηχητική καταγραφή συνοδεύει την έκθεση ή το πρακτικό και αποθηκεύεται με μέριμνα της Αποφαινόμενης Αρχής. Συνεντεύξεις που πραγματοποιούνται **κατά παρέκκλιση με τηλεδιάσκεψη κατόπιν επαρκούς αιτιολογημένης και εξατομικευμένης κρίσης, για λόγους που ανάγονται σε αντικειμενική αδυναμία μετακίνησης του αιτούντος, λόγους υγείας ή οικογενειακούς λόγους, ή σε περιπτώσεις όπου απαιτείται εξ αποστάσεως συμμετοχή διερμηνέα με εξειδικευμένες δεξιότητες**, καταγράφονται ηχητικά υποχρεωτικά.»

Μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου: άρθρο 34

Η **παρ. 7 του άρθρου 94 του Κώδικα Ασύλου** περί της θέσης μεταγενέστερης αίτησης διεθνούς προστασίας στο αρχείο, παραβιάζει ευθέως τα **άρθρα 33 παρ. 2 περ. δ' και 40 παρ. 5 της Οδηγίας διαδικασιών ασύλου** και ήδη **άρθρα 38 παρ. 2 περ. και 55 παρ. 7 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου**, σύμφωνα με τα οποία αποκλειστική έννομη συνέπεια της κατάθεσης μεταγενέστερης αίτησης διεθνούς προστασίας χωρίς νέα και ουσιώδη στοιχεία είναι η έκδοση απόφασης απαραδέκτου. Η προτεινόμενη τροποποίηση πρέπει επομένως να διαγραφεί.

Η **παρ. 10 του άρθρου 94 του Κώδικα Ασύλου**, περί της καταβολής παραβόλου για την υποβολή δεύτερης ή επέκεινα μεταγενέστερης αίτησης, του οποίου μάλιστα το ύψος αυξάνεται από 100 σε 300 ευρώ, παραβιάζει επίσης το ενωσιακό δίκαιο και πρέπει να καταργηθεί. Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η «υποβολή» αίτησης διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του **άρθρου 6 παρ. 1 της**

⁷² Άρθρο 13 παρ. 10 και αιτιολογική σκέψη 15 Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.

⁷³ RSA, Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο: Ανεπίτρεπτη οπισθοδρόμηση στην προστασία των αιτούντων άσυλο, Ιούλιος 2024, 19-20, διαθέσιμο [εδώ](#).

Οδηγίας διαδικασιών ασύλου «δεν μπορεί να υπόκειται σε οποιαδήποτε διοικητική διατύπωση».⁷⁴ Αντιθέτως, για την υπηρετήση του σκοπού της αποτροπής «καταχρηστικών ή προφανώς αστήρικτων αιτήσεων» η Οδηγία διαδικασιών ασύλου καταλείπει διακριτική ευχέρεια στον εθνικό νομοθέτη για τη ρύθμιση διαδικαστικών διατάξεων μόνο κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης του παραδεκτού της μεταγενέστερης αίτησης σύμφωνα με το **άρθρο 40 παρ. 2** αυτής,⁷⁵ αφότου δηλαδή έχει υποβληθεί και κατατεθεί η αίτηση διεθνούς προστασίας.

Υπενθυμίζουμε ότι και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκφράζει συστηματικά την αντίθεσή της στο παρόν μέτρο,⁷⁶ εκκρεμεί δε ο έλεγχος της νομιμότητας αυτού ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατόπιν της από 14-05-2024 συζήτησης των αιτήσεων ακύρωσης Ε493/2022 και Ε501/2022 κατά της κανονιστικής πράξης που έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση της ρύθμισης.

Προσφυγή στη διαδικασία ασύλου: άρθρο 35

Η **παρ. 4 του άρθρου 97 του Κώδικα Ασύλου** επιβάλλει κατά κανόνα την κράτηση σε προαναχωρησιακό κέντρο (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.) σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής από την Αρχή Προσφυγών, κατά ευθεία παραβίαση της υποχρέωσης της χώρας να ακολουθεί τη διαβάθμιση των σταδίων που ορίζει η **Οδηγία επιστροφών** για την υλοποίηση της διαδικασίας επιστροφής⁷⁷ και να καταφεύγει στη διοικητική κράτηση μόνο κατ'εξαιρέση, εφόσον είναι αναγκαίο, κατόπιν εξατομικευμένης εξέτασης και για συγκεκριμένους λόγους, όπως ορίζει το το θεμελιώδες δικαίωμα στην ελευθερία, το **άρθρο 15 παρ. 1 της Οδηγίας επιστροφών** και ήδη **άρθρο 16 παρ. 1** του παρόντος νομοσχεδίου. Επομένως, η **παρ. 4 του άρθρου 97 του Κώδικα Ασύλου** πρέπει να καταργηθεί.

«4. Σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής ο αιτών, εξαιρουμένων των ασυνόδευτων ανηλίκων, κρατείται στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης, μέχρι να ολοκληρωθεί η απομάκρυνσή του. Η κατάθεση μεταγενέστερης αίτησης ή/και αίτησης ακύρωσης ή/και αίτησης αναστολής δεν συνεπάγεται αυτοδικαίως την άρση της κράτησης.»

Ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής: άρθρο 36

Ως προς το ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής ενώπιον της Αρχής Προσφυγών, επαναλαμβάνουμε την επιτακτική ανάγκη της πλήρους επαναφοράς του δικαιώματος παραμονής

⁷⁴ ΔΕΕ, C-823/21 Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, 22 Ιουνίου 2023 σκ. 43, C-72/22 PPU Valstybės sienos apsaugos tarnyba, 30 Ιουνίου 2022, σκ. 57.

⁷⁵ ΔΕΕ, C-18/20 Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl, 9 Σεπτεμβρίου 2021, σκ. 48.

⁷⁶ Ενδεικτικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Communication on the status of migration management in mainland Greece*, COM(2025) 170, 4 Απριλίου 2025, 12, *Letter to Minister Dimitrios Kairidis*, Ares(2023)4681467, 5 Ιουλίου 2023, *Task Force Migration Management Mission Report – Athens/Lesvos – December 2022*, Ares(2022)8851878, *Task Force Migration Management Mission Report – Greece – Jan/Feb 2022*, Ares(2022)1024324, 11 Φεβρουαρίου 2022, *Task Force Migration Management Mission Report – Mission to Athens 25-27 October 2021*, Ares(2021)6697895, 29 Οκτωβρίου 2021.

⁷⁷ ΔΕΕ, C-61/11 PPU El Dridi, 28 Απριλίου 2011, σκ. 36-41.

των προσφεύγοντων μέχρι την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας διαδικασίας στο **άρθρο 110 του Κώδικα Ασύλου**, εφόσον στην απόφαση που απορρίπτει την αίτηση διεθνούς προστασίας σε α' βαθμό ενσωματώνεται υποχρεωτικά απόφαση επιστροφής σύμφωνα με το **άρθρο 87 παρ. 8 του Κώδικα Ασύλου** και με το **άρθρο 37 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου**, με αποτέλεσμα ο ενδιαφερόμενος να κινδυνεύει με απέλαση ενόσω εκκρεμεί η εξέταση της προσφυγής. Στην περίπτωση αυτή, η αρχή της μη επαναπροώθησης και το δικαίωμα στην αποτελεσματική προσφυγή, ως κατοχυρώνονται σε διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος,⁷⁸ επιβάλλουν τη διασφάλιση του δικαιώματος παραμονής του προσφεύγοντος μέχρι την εξέταση της προσφυγής.⁷⁹

Είναι, δε, προδήλως αντίθετη με το δικαίωμα σε δικαστική προστασία και την αρχή της μη επαναπροώθησης η απαγόρευση, όπως επιχειρείται στο νέο **εδάφιο γ' της παρ. 2 του άρθρου 110 του Κώδικα Ασύλου**, της δυνατότητας υποβολής αιτήματος παραμονής στην Αρχή Προσφυγών στις περιπτώσεις απόρριψης δεύτερης μεταγενέστερης αίτησης, δοθέντος ότι η απόρριψη της αίτησης ασύλου ενσωματώνει υποχρεωτικά απόφαση επιστροφής σύμφωνα με το **άρθρο 87 παρ. 8 του Κώδικα Ασύλου**. Η προτεινόμενη ρύθμιση επομένως παραβιάζει διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος και πρέπει να διαγραφεί.⁸⁰

Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να καταργηθούν οι **παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 110 του Κώδικα Ασύλου**.

Κατ' ελάχιστον, πέραν της διαγραφής της προτεινόμενης τροποποίησης της **παρ. 2**, για λόγους ασφάλειας δικαίου, είναι απαραίτητη η επαναφορά ρητής διατύπωσης στην **παρ. 4** περί της υποχρέωσης της Αρχής Προσφυγών να εκδίδει βεβαίωση περί μη απομάκρυνσης, ως ίσχυε στο **άρθρο 104 παρ. 4 Ν 4636/2019**,⁸¹ άλλως παραπομπής στο **άρθρο 10 παρ. 4** του παρόντος νομοσχεδίου περί έκδοσης απόφασης αναβολής απομάκρυνσης.

⁷⁸ Άρθρο 20 παρ. 2 Σ, άρθρα 4, 19 παρ. 2 και 47 ΧΘΔΕΕ, άρθρα 3 και 13 ΕΣΔΑ, άρθρο 7 ΔΣΑΠΔ.

⁷⁹ Αντί πολλών, ΔΕΕ, C-181/16 *Gnandi*, 19 Ιουνίου 2018, ΕΔΔΑ, Μ.Κ. κατά Πολωνίας, Προσφυγή 40503/17, 23 Ιουλίου 2020.

⁸⁰ Αντί πολλών, ΔΕΕ C-181/16 *Gnandi*, 19 Ιουνίου 2018, σκ. 54-56.

⁸¹ Ν 4636/2019, ΦΕΚ Α' 169/01.11.2019.

Εναρμόνιση της νομοθεσίας με το Σύνταγμα και το ενωσιακό δίκαιο

Όπως επισημάναμε στις [Εισαγωγικές Παρατηρήσεις](#) μας, παρίσταται επιτακτικό να ενοποιηθεί κατά τρόπο σαφή το κατακερματισμένο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη διαδικασία επιστροφής και απέλασης. Για την επίτευξη ασφάλειας δικαίου και ενότητας της νομοθεσίας, είναι απαραίτητο, κατ' ελάχιστο, να ενσωματωθούν οι διατάξεις του παρόντος νομοσχεδίου, οι διατάξεις των **άρθρων 76 επ. Ν 3386/2005** και η διάταξη του **άρθρου 1 Ν 4825/2021** σε ένα ενιαίο νομοθέτημα.

Παράλληλα και παρά την τροποποίηση διατάξεων του **Κώδικα Μετανάστευσης** και του **Κώδικα Ασύλου**, το Σχέδιο Νόμου παραλείπει να ρυθμίσει ζητήματα που χρήζουν επείγουσας νομοθετικής παρέμβασης, με σκοπό την άρση παραβιάσεων συνταγματικών ή/και ενωσιακών εγγυήσεων, ιδίως στον απόηχο πρόσφατων αποφάσεων του ΔΕΕ και του Συμβουλίου της Επικρατείας, ή την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και ιδίως των **Κανονισμών αναγνώρισης, διαδικασιών ασύλου και διαλογής**⁸² και της **Οδηγίας υποδοχής**.⁸³ Απολύτως ενδεικτικά αναφέρουμε τα κάτωθι:

- ❖ Το **άρθρο 5 παρ. 7 Ν 4375/2016**⁸⁴ πρέπει να τροποποιηθεί, καταργούμενων των διατάξεων που προβλέπουν τη λειτουργία μονομελούς σύνθεσης των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών, οι οποίες έχουν κηρυχθεί αντισυνταγματικές από το Συμβούλιο της Επικρατείας.⁸⁵
- ❖ Η περ. **α' του άρθρου 40 του Κώδικα Ασύλου** πρέπει να τροποποιηθεί, καθόσον δεν επιτρέπεται η γενικευμένη και αυτόματη επιβολή «περιορισμού ελευθερίας» εντός ΚΥΤ ή ΚΕΔ κατά τη διάρκεια των διαδικασιών υποδοχής και ταυτοποίησης, εφόσον το εν λόγω μέτρο ισοδυναμεί με στέρηση ελευθερίας.⁸⁶ Η ως άνω ρύθμιση αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας επί παραβάσει κατά της χώρας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,⁸⁷ παραβιάζει επίσης το **άρθρο 4 παρ. 1 περ. β' και το άρθρο 8 παρ. 7 του Κανονισμού διαλογής**.
- ❖ Το **εδάφιο β' της παρ. 2 του άρθρου 102 του Κώδικα Ασύλου** πρέπει να καταργηθεί, καθώς παραβιάζει το δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή, όπως κατοχυρώνεται στο **άρθρο 47**

⁸² Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁸³ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁸⁴ Ν 4375/2016, Α' 51/03.04.2016.

⁸⁵ ΣτΕ ΟΛ 1150/2025.

⁸⁶ ΔΠρΑΘ ΑΡ539/2025, ΑΡ538/2025, ΑΡ2200/2024, ΔΠρΡοδ ΑΡ48/2025, ΑΡ47/2025, ΑΡ16/2025, ΔΠρΣυρ ΑΡ7/2025.

⁸⁷ Προειδοποιητική επιστολή INFR(2022)2156: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «January infringements package: key decisions», 26 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#).

ΧΘΔ και στο **άρθρο 46 της Οδηγίας διαδικασιών ασύλου**, σύμφωνα με πρόσφατη κρίση του ΔΕΕ.⁸⁸

- ❖ Το **άρθρο 25 του Κώδικα Μετανάστευσης** πρέπει να τροποποιηθεί, εφόσον υπερβαίνει τα όρια του Πρωτοκόλλου του ΟΗΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών αλλά και της **Οδηγίας 2002/90/ΕΚ** για την υποβοήθηση, οδηγεί, δε, στην άδικη επιβολή ποινικών κυρώσεων σε βάρος ανθρώπων οι οποίοι δρουν με πολιτικά ή κοινωνικά κίνητρα και οι οποίοι δεν αποτελούν αντικείμενο των ρυθμίσεων για τη διακίνηση μεταναστών,⁸⁹ όπως ερμηνεύονται αυθεντικά από το ΔΕΕ.⁹⁰

Έτερες διατάξεις νόμου που χρήζουν εναρμόνισης με την ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία έχουν επισημανθεί σε σχόλιά μας επί προηγούμενων νομοσχεδίων του επισπεύδοντος Υπουργείου.⁹¹

⁸⁸ ΔΕΕ, C-610/23 *Al Nasiria*, 3 Ιουλίου 2025.

⁸⁹ RSA, Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Νόμου «Κώδικας Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, 5-8, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁹⁰ ΔΕΕ, C-460/23 *Kinsa*, 3 Ιουνίου 2025, σκ. 66.

⁹¹ RSA, Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Νόμου «Κώδικας Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, 15-26.

<https://rsaegean.org/el/nomoschedio-epistrofon-comments/>

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσωνα Καλαμπόκα 30

82131 Χίος, Ελλάδα

+30 22711 03721

info@rsaegean.org

<https://rsaegean.org/>